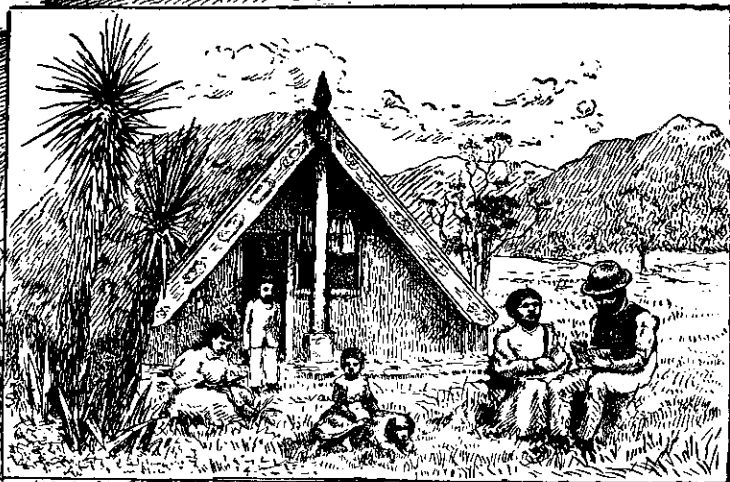


Pipi-wharuroa



HE-KUPU WHAKAMARAMA

HE KUPU WHAKAMARAMA.

Nama 14.

NELSON,

APRIL 1899.

EDITOR—REV. F. A. BENNETT.

HE INOI MO NGA HOA WEHE KE.

E to matou Atua, e Ihowa, kei nga wahi katoa nei koe, kahore rawa hoki he takiwa hei wehe i a koe, i a matou; e matou ana matou ko te hunga e mawehe ana tetahi i tetahi, e tata tonu ana ki a koe, koia matou i inoi ai kia tiakina tonutia o matou hoa aroha e wehe ke nei i a matou inaianei: tukua mai hoki ki a ratou, ki a matou, kia whakatata tabi ki a koe, kia tata ai tetahi ki tetahi, he mea hohou ki te here ngaro o tou aroha, kia uru tahi ki tou Wairua, ki te rangapu o tau hunga tapu. Kei a koe na te whakaaro mo te matou kitekite, kore ranei e kitekite, a muri nei i ranga i te whenua, oira kia pono ano to matou mine tahi a te Aranga o te hunga tika, tomo tabi ki te whare, he maha nei nga nohoanga, kua rite mai na i a koe mo te hunga e pono ana te aroha ki a koe; ko Ihu Karaiti hoki to matou Ariki. Amine.

TE WHENUA KURA I PORIRUA

He mea whakamaori mai enei korero no te "Evening Post" o Poneke: - "Ko tetahi o nga keehi hei tirohanga ma te Hupirimi Kooti ka tata nei te tu, ko te whenua i Porirua, ara ko te whenua i tukua o Hori Kerei kia Pihopa Herewini i te tau 1850, a i tukua whakamatua ki te Hinota o te Hahi o Ingarangi. Ko taua wahi whenua o 500 eka, i tukua hei whakaakoranga i nga tamariki Maori puta atu ki nga-tamariki Pakeha, he whakaakoranga ia ratou ki nga mahi o te Whakapono, ki nga mahi a te ringa, me te reo Inghirihī. Ko nga moni katoa kua takoto inaianei o nga reti, me nga itareti e £6480, oira kaore nga kai-tiaki o taua moni i ahei te whakarite i nga tikanga mo taua moni, te take, ki ta ratou mahara, kaore taua moni i rahi rawa, a inaianei ruarua nei nga tamariki hei Porirua. Na reira e tonoa ana ki te Hupirimi Kooti (e te Hinota) kia tukua taua moni hei oranga mo nga tamariki a nga tangata

rawakore kia tie utu-kore ai ratou ki nga kareti o te Hahi, kia whakaakona ai ki nga mahi mo reira nei te whenua i tukua ai, engari ko nga tamariki Maori hei te tuatahi whakaaro ai. E whakatete ana te Kawana-tanga ki tenei whakaaro, ko ta ratou i a e hiahia ana ki a homai kia £5000 hei whan-gai mo tetahi kura mo nga tamariki Maori kia whakaaraha ki Otaki, te utu mo taua whare kia £1000, a ate ritenga o nga maa katoa te utu, kia meinga te toenga o te moni hei oranga mo nga tamariki Maori e puta ana i taua kura, ki Wikitoria Kareti i Pon-eke, ki etahi atu kura nunui ranei, me te tino whakaaro ano kia whakaakona ana tamariki ki nga mahi ringa. Engari ko te taha Whakapono me whakakore atu, a me-hemea kaore taua kura e oti i te wa i whaka-ritea, e £400 i te tau me utu ki te Poari o Maori."

Me ata tatari marire e tatou te tutuki-tanga o tenei Korero. Ki taku whakaaro ake, na te Kawanatanga te mahara tika. He mea tino nui tenei hei whainga ma tatou ara te whakaako i a tatou tamariki ki nga mahi ringa, ara nga mahi parakimete, kamura, nga mahi hu, nga me era atu tini hanga. Te koha rawa o te whakaaro a te Kawanatanga ko ta ratou ki kia kore te Whakapono e uru ki ta ratou kura. He aha ra i whakakorea ai te mea hei whakareka, i nga mahi, i te matauranga hoki? Mehe-mea e taea ana i te Aute, ma te aha hoki e kore ai e taea i era atu kura?

Ko etahi whenua o te Maori i tapea mo nga mahi kura hei oranga mo nga tamariki maori, kahore i tika taku titiro atu ko Whanganui me Motueka. Ko te kura i Whanganui mo nga tamariki Pakeha anake, tamariki Pakeha rangatira, a ki te haere atu he tamariki Maori ka tonoa ki te utu pera ano me nga tamariki Pakeha. E ki ana ko te Pakeha, *something wrong somewhere!* He aha ra i kore ai e penei te whakahaere o tenei kura me te Aute! Kia tino matataua ai ki te nuinga ake o nga tikanga o enei whenua, ka mahaake ai aku kupu. He mea pai ano tenei hei whiriwhiringa ma o taua

mema o te Maori. Heoi na to koutou hoa maroiti nei.

REWETI TUHOROUTA KOHERE.

NGA RETA KUA TAE MAI.

Kaikohe,
Bay of Islands.
28rd Hanuere, 1899.

REV. PERERE PENETI,

E hoa tena koe ara koutou katoa. Tena koe e noho mai na i runga i tou nohoanga e kore nei e taetae te whakangauue. Tena koe e huihui nei i o hipi kia noho roopu, e rapu nei inga mea kua ngaro, e kukume ake nei inga mea i taka ki roto inga poka. Na tenei kua tae mai to kai rapu, to kai huihui ki konei. A tenei te kukume ake nei inga mea i taka ki nga poka, a te taea tanga ake o au mea i taka ra, kei te hari kei te koa i naiane. Na konei e hoa ka tino nui te whakamoemiti atu kia koe me nga mihi aroha atu i roto inga ringa ote manaakitanga ato tatou Matua. Heoi e hoa kia ora tonu koe i runga ite kaha ote tatou Matua, a mana ano koe e tiaki i roto inga rauhanganga ote Ao, i roto ano hoki i ona tini pehohetanga. Na tenei ka tuku atu i tenei wahi ora mo ta tatou manu (tekau hereni) ki roto i tena reta. Na enga Iwi katoa he kai tautoko tenei ite kupu i kitea e ahau i roto i tenei pepa, e ki ana, Kia mahara e te Iwi kite tuku oranga mai mo te manu nei. Kua he hurihuri te whakaaro mo te hereni i riro ma taua pepa, note mea hei tolu tenei mo to tatou aroha ki to tatou Matua, a hei whakanui hoki ito tatou Hahi. Na tenei kei te whakapai atu kia koe ete Etita moto tukunga mai i enei kupu whakamarama. A kei te hiahia tonu atu kia kite tonu. Konga mea i tukuna mai nei e koe ki au kua tukuna e au ki era atu wahi o tatou. Kua hoatu e au te pepa i tuku tata mai nei ki te Minita o konei (Rev. Matiu Kapa) a kinga rangatira ano hoki note tikanga i kitea iho i roto i taua pepa nei. Heoi ehoa e tino hiahia ana ahau kia kite ite Nama 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8 ote pepa nei. Note me heoiano ngamea kua kite ahau kote Nama 3, 9, 10. Mehemea kanui kei a koe me tuku mai e koe kia kite ahau. A kei reira ka tika ai kia tukutukua atu etahi atu o aku kupu.

Kati tena koutou enga tamariki ote Aute Kareti. Tena koutou e hapai mai nei ite patu i hoatu kia koutou ete Pakeha. Tena koutou e kukume na i ena Iwi i roto ite kino

kia puta kite pai. A e patu na inga mea kikino i te patu i hoatu kia koutou. Heoi e hoa ma kia u te pupuri i taua patu. A tenei kei te whakawhetai ki to tatou Matua mote homaitanga o ena whakaaro tika kia koutou. A hei tauira hoki ki etahi atu kura. Na konei ehoa ma ka nui te whakapai atu kia koutou monga kupu aroha atu i roto ite whakaoranga ato tatou Atua. Heoi e hoa ma kia ora tonu koutou i runga ite kaha ote tatou Atua. A mana ano koutou e manaaki e tiaki inga tini he o tenei Ao. Heoi e hou ma tena koutou katoa.

Na to koutou hoa aroho,
NA HAKOPA KAHU.

Kaiapoi,
Pepuere 20th, 1899.

Rev. P. Penete, Etita,

E hoa tena ra Koe o te kupu whaka Marama.

E Koa ana ahau Ki te Ingoa o to pepa Kia te Pipi Wharaurora No te mea Koa te Kai whakahauhau Kia Kaha te mahi Ki te Atua Matua Atua Tama Atua Wairua Tapu-Kati aku Kupu.

Engari tuhia atu enei Kupu. Kei te hanga tetahi Pourewa ki te Pa O Kaiapoi Ko Ngaitahu te Ingoa e Hopene ana i te toru 3 onga ra O Aperira 1899 tukua atu hei hari ma te Pipi wharaurora ki te ao Katoa.

Hoani Hape te Au.

Kia ora koe me au hoki i tenei tau hou.

Wairau,
Maehe 7th, 1899.

Ki te Etita o te Pipi-Wharaurora,

Tena koe. He whakamoemiti atu tenei na matou mo te ingoa o te Pepa. Ko ta matou ingoa tena i whakarite ai mo te Pepa. Te Tika o tena manu he Karere na Mahuru. Tokorua enei tangata, ko Mahuru raua ko Paehi, ara ko Teoteo. Ka mea atu a Mahuru ki a Teoteo, he aha te manu pai hei tohu ma taua. Ka ki mai a Teoteo, he Kotare. Ka ki atu a Mahuru, kaore he Pipi-wharaurora. Tena tukuna tau te Kotare. Katahi ka tukua te Kotare. Tana bargi he karanga ki tana ariki, teoteo. I tukua i tenei marama i te tahi o Pipiri (ko Hune tenei marama). Ko te tahi o Pipiri kua pipiri tonu nga turi i taua taima. He tohu nui na o tatou tupuna. Kei tenei marama ko nga whetu, Ko Puanga, ko Matariki, ko Tautoru, ko Takurua, e man ana te whakatauki, "Takurua hupe nui."

He tohu nui na nga tupuna. Kei tene marama tae noa ki te rua o Uongongoi, ara ki te rua o Hurae. Ko hereturi koka, te toru ko Aroaro Mahanahana. Ko Ahuhata tena. Ko Ketekahu te wha o Mahuru. Koia ta tatou manu te Pipi-Wharauora, te Karere o Mahuru. I puta i nga ra whakamutunga o Hepetema i nga ra timatanga o te rima o Hiringanuku, ara o Oketopa. Ka korero paitia nei ta tatou manu, korerotia kinotia ana tetahi manu te Kotare. Natemea kaore i puta he pai i tana manu. Ko ta tatou manu korerotia paitia ana I puta mai he oranga i a ia. Ka rite nei ki nga korero a te Kaiwhakaora a to tatou Ariki. Te tahi o Pipiri ka puta o tatou matua, tupuna, ki waho i te ata po, i te wha o nga haora ki te titiro i te putanga o nga whetu. no te mea kei aua whetu te mohiotia ai te tau pai te tau kino, kei tenei whetu kei a Matariki, ka nunnii nga whetu he tau pai mo nga ika. Kei aua whetu kei a Puunga kei a Matariki. He tohu nui tenei manu na o tatou tupuna. Ka tangi te Pipi-wharauora ka mohio o tatou tupuna ko te wa tenei e tou ai te kumara, te hua Maori. He whakaritenga enei manu mo nga manu e rua a Noa i tuku ai. Te manu tuatahi i tukua e Noa kaore i pai, no te rua onga manu no te Kukupa kamohiotia e Noa kua hoki nga wai kua ora te ao.

Waihoki me te Pipi-wharauora he tohu ora tenei ki o tatou tupuna, kua tata mai te Raumati, "Kui kui, whitihitiora."

Taioha ka tuku atu ai tetahi nu. Kei te mahi te iwi i te mahi i waiho ake nei e koe.

Heoi ano,

NA TANA RUKA.

Te Rau Gisborne,
Maehe 16th, 1899.

Kia F. Peneti,

E hoa tena koe, ahakoa kaore taua e kite a tinana ana engari e kite ana taua i roto i to tatou Ariki ia Ihu Karaiti

I tuhi atu ai au kai koe inainei, mo ta korua reta ko te R. Kohere i tuhi mai ai kia au i Mohaka, ara kia tu ko au hai whaka-haere mo ta tatou manu mo te Pipiwharauora ki roto o Mohaka. E pai ana. Heoi ano aku kupu hai wahanga atu ma ta tatou manu ki nga wahi e haere ai ia. Me te parirau ano hoki hai rerenga mona e 5s. I tubia atu e au tenei reta ki koe i Gisborne nei. Engari ko toku kainga tuturu ia ko

Mohaka. Heoi e hoki ana au ki reira apopo.

Heoi ano ma te atua tatou katoa e manaki e tiaki. Ma te Atua ano hoki e homai Tona Wairua Tapu hai whakakaha ia tatou ki te mahi i Tana e pai ai Amine.

Na te hoa mahi,

REV. HEMI P. T. HUATA.

Te Arai Bridge,
March 2th, 1899.

Kia Peneti,

E hoa tena koe kua tae mai tau reta ki au, ara ta korua tahi ko Reweti. Ara patai mai, mehemea au e ahei ana hei tangata toku korero atu mo to Pepa ara mo te Pipi-wharauora, E whakaae ana ahau ki ta korua tono mai.

Ko te take i roa ai taku whakautu mo ta korua reta, he mea naku kia mutu rawa te hui kahi moni mo te whare karakia e tu ana ki Kaiti, wahi o Turanga me te kohatu whakamaharatanga hoki kia—Hirimi Te Kahi, hui atu ki te Hinota Topu. Kia whai korero ai hoki maku hei tokunga atu ki ta tatou manu. Kua kite au i a Reweti kua pa mai ia ki au. E mea mai ana, mehemea au e tuhi atu ana i nga korero o te Hui. E whakaae atu au.

Ka mea mai ia ko Hemi Huata minita te tangata e tuhi atu ana i nga korero o te hui.

Heoi, e hoa, mehemea e whai korero ana a enei ra maku e tuhi atu hei tioro ma to manu.

Ka rere atu i muri tata iho i tenei tetahi kakano iti nei hei manawa ora mo to manu mo te wa potu nei.

Hei Kona ra,

Na to Hoa
TANE ARAPATA.

HE RETA NA APIRANA NGATA.

(He mea whakamaori)

Akarana,
Maehe 14th, 1899.

Kia Te Reweti,

E hika tena koe,

No te ata tonu nei i tae mai ai to reta ki au o te 10 o nga ra; tena koe, me to mihi mai ki au mo tenei mahi ka timataria nei e au. I whakaaro ano au ki te tuhi atu kia korua ko Peneti mo taku hiahia ki te tuku

korero atu kia "Te Pipiwhararua," ara he kupu ruarua nei o taku haere. Me pene: taku tuku atu i taku reta; me tuhi Maori atu e au kia koe, a mau e whakariterite atu mo "Te Pipiwhararua" ma tenei koe, me o ho hoki i Turanga e m tau ai ki taku haere, a hei ona wa ra pea ka tino panui ai—"e rua nga manu e patua ana ki te kohatu kotahi: ara e wha rawa mehe-mea ka whakaritea e korua ko Peneti kia "Te Tiupiri" me "Te Puke-ki-Hikurangi" kia kapea aku reta i te wa e perehitia ai i roto i a "Te Pipi."

E hari ana au i te whakanukuhanga a te Kawanatanga i te moni whangai (scholarship) Mehema ana kaore ano koe kia tau nos ki raro kua tohea e au te komiti o te Kareti o Hoani kia hoatu kia koe te moni. I rongo au kia Tukuta Mackellar e tuwhera ana tetahi o nga moni a Hune nei, a e hiahia ana ia kia riro ia koe, engari i whakaaro ano ia kei whakararuru noa iho i a koe, a i te kaha o to hikihiki haere i tenei tau e kore pea koe e puta. Me tuhi koe ki te komiti o te Kareti o Hoani, he tono i taua moni kia homai mau Mehema ana tokoono tamariki Maori mohio tera noa atu e ora i te Kawanatanga o tatou hoa hoki. Kua kaha rawa te tona i nga tamariki Maori kia haere ki nga kareti nuui.

Kia mataara tonu koe mo te whakawakanga e te Hupirimi Kooti i Poneke o te whenua i herea hei turanga kura i Porirua; Kua tukua atu e au tetahi waea mai no Poneke, no roto i te "Star"; me whakamaori mo te Pipi me era atu pepa hoki. (Kua kapea mai e matou enei korero i te "Evening Post" o Poneke, a kua taia ki te Pipiwhararua—Etitia). Kua timataria e tatou tenei mahi nui, a kaata me whakaoti. Koia nei te wa hei whakaoranga i to taua iwi, i te taia ki ana, a tena ra i te mea ano e ki ana te tai kokiringa te waka.

A te Turei nei au haere ai ki Opotiki kia kite i a Tataikoko raua ko Timutimu. Ka hoki mai i reira ki Whakatane ki te hui a te 24 o nga ra. I muri iho, ka ruku au ki roto o te whenua o te Urewera mo te wiki kotahi, ka hoki mai ano i reira ki Opotiki, mai i Opotiki ka maaro taku haere ma uta. E pau pea te rua marama. Tera pea au e tae atu ki Turanga a te wiki whakamutunga o Mei, kei pai ana te huarahi mo te haero. Kei te whiriwhiri taku ngakau mo tetahi wahi atahua hei turanga mo te "Pa Tauira"; a kaata toru ano nga kainga e

mohio ana i au, ara ko "Te Kaha," ko Te Kawa Kawa (i Waiapu), ko Karariki, ko Taumata-o-Mihi ranei.

Kei te whakariterite au ki te Etita o te "Poverty Bay Herald," mo etahi korero e tukua atu ana e au. Kua rite i au ki nga etita o konei, o Nepia, o Poneke, me Otautahi (Christchurch); kanui te mahi tuhi-tuhi i au

Hei kona-i au mahi. Ma te Ariki tataua e awhina e whakapakari.

Na to tuakana aroha,

APIRANA T. NGATA.

(E te Tuipiri, e te Puke-ki-Hikurangi, me te Paki-o-Matariki kapea tenei reta, me era atu reta hoki a to tatou hoa a Apirana Ngata, e rapu nei i te ora mo te Maori. E kore e taea te tuhi a-ringa atu, i te nui o te rarururu ki a Apirana ki au hoki. Na to koutou hoa aroha.—Reweti T. Kohere.)

KO TE MANU KO TE HEKI RANFI ?

I HUHURU etahi tangata i te ahiahi ki te whare o to ratou hoa, tokotoru o taua hunga he tamariki, ara tokorua nga mea wahine, kotahi te mea taane. Ko nga tamariki wahine e titiro ana ki te Paipera. Ka whakataua mai te mea tane, katahi ka ui, "He aha ta korua e korero na?" Ka whakahokia atu e te mea pakeke o nga tamariki wahine, "E korero ana maua i te Paipera; he aha to ui?" Te katanga o te tamaiti tane, "Ha! ha! ha! i mua i au e tamariki ana i korero au i te Paipera, i whakapono hoki aha ki ana korero, otiira inaia nei, kua pakeke nei au, kua tae hoki ki te kareti, kua mutu rawa atu taku whakapono ki nga korero o te Paipera; e mohio ana au kahore kau he Atua; ko nga korero mo te Atua he maninga noa iho na te tangata." Kahore rawa nga kotiro ra i wehi mai i te mataua o tenei tangata kareti, mea atu ana ano te mea pakeke, "E ki, i te nui o to matauranga, e mea ana koe kahore kau he Atua; kaati mau ma te tangata mohio ki nga mea katoa e whakaatu mai kia maua kuare nei, 'Ko te hea i puta mai i te tuatahi o te heihei raua ko te heeki, ko te heki ra nei?' Hohoro tonu te whakahoki mai a taua tamaiti taane, "Koiana noa ta korua patai, ma te tamaiti kai-n e whakautu tena patai hauwarea. Ko te heihei ra i whanau mai i te tuatahi; kaore ano ia korua na kia mohio noa?" Ka mea mai ano tetahi o nga kotiro, "Kaati ra e ki ana koe, tera

ano ia tetahi manu i te ao nei kahore kau i paopao mai i roto i te heeki." "Aue! he pobehe neku, ko te heeki no te tuatahi i puta mai ai!" "Kaati ra e ki ana koe tera ano ia tetahi heeki i te ao nei kahore kau i whanau mai i roto i te manu." I te hanenga o te tamaiti whakahihi nei, i te kotiro, ka whakapeka tona korero, ka mea "Katahi ano te wairangi o a korua patai; he tangata whakatipu pikaokao au kia mohio au ki te ahua o tenei mea o te manu, a kia ui mai hoki korua ki au i ena patai?" I te ka o te ngakau o te kotiro ra i tona rongonga e taunutia ana te Ingoa o te Atua o te tangata whakahii, ka wiri tona reo, a rahi ana tana karanga, "E ta, nau i ki he tangata mohio koe, i tae koe ki te kareti, na reira ka ina atu e au tenei patai kia koe. Inaianei ki taku titiro atu kei te pouau noaio koe, kaore rawa i hoki i a koe taku patai, 'Ko te hea i puta mai i te tuatahi ko te heiki ko te heeki ranei.' Kia mohio koe inaianei, he wairangi koe. Maku ano e whakahoki taku patai. Kahore kau he tikanga, mehemea ko te manu ko te heeki ranei i puta mai i te tuatahi. Ko te manu tuatahi, ko te heeki tuatahi ranei, na *Te Atua i hanga.*"

"E mea ana te wairangi i roto i tona ngakau, Kahore he Atua." (Waiata 14, 1.)

TE PIPIWHARAURAO.

"Kui! Kui! whitiwhitiora!" Kia ora koutou e nga hoa kia ora koutou e te iwi! Kia tau te manaakitanga a te Rungarawa kia tatou koutou! Huri ake te mihi.

Kua pakari haere nei ta tatou manu, na reira i hiki ake ki te ngakau, ki te tono atu kia koutou katoa kia kaha ta koutou manaki i ta tatou taonga; manakitia i runga i te kakama o te ngakau ki te pohiri ina tau atu ia ki o koutou marae; manakitia i runga i te ata korero, i te ata whakarongo, me te ata whiriwhiri ano o te ngakau ki te ahua o tana kupu; manakitia hoki i runga i te ngawari o te ngakau ki te homai i etahi hua kareao hei whakakaha i tona tinana hauwarea. Ki te korero koutou i ana kupu kua e meinga hei mea whakaahuareka kau, engari hei whakaako. hei tohutohu. Whakaarohia te tika, me te he ranu o ana kupu. Mehemea he tika purititia e to ngakau, kua e rukea atu ki te tahataha hei kainga kino. I whakatakotoria te nuinga o ana korero i runga i te raruraru, i runga i te ngoikoretanga, i runga i te mauuitanga. Kahore

kau he utu mo ta matou etitanga, tuinga ranei i nga korero. Heoi ano te tino utu kia matou ko te rongo atu kei te mauakitia e koutou o matou mamaetanga. Kei mangere te ngakau ki te korero; i nui ai tenei iwi te Pakeha na te pukapuka. I matau ai te tangata na te pukapuka. E nga kai-tautoko, e nga kai-korero, e o matou hoa whakahaere kia kaha te panui ia te "Pipiwharaurao" ki te tangata; kia kaha te whakaatu. Kua e hunatia to rama ki raro ote puhera. Ka mutu ta koutou korero, hoatu ki o koutou hoa, ki te kore ma koutou ranei e korero ki nga nohoanga tangata. Tonoa o koutou hoa kia tona kia tukua mai te "Pipiwharaurao" kia ratou. E nga kai whakahaere tukua mai nga korero o koutou na takiwa; nga korero hui, kahi moni, whakaatu mai i te ahua o koutou na whenua, o nga tangata, i o koutou na whakaaro ranei, i nga whakatauki ranei a tana a te Maori, me te tini o era atu korero e tika ana mo ta tatou pepa. Kua e tatari kia wharona rawa te korero ka tukua mai ai. Tukuna mai nga pito-pito korero. Kua e roa rawa te korero. I ki tetahi tangata Maori kaore ia e pai ki nga nupepa whakapono, te take he mohio tona ia ki nga karaipiture, ki te whakapono. Mehemea he whakapono tou, he aha te whakanekete ai? He aha te inoi ai i te inoi a nga Akonga a te Karaiti "E te Ariki, whakanuia to matou whakapono?" Nga Pakeha whakapono he nupepa whakapono tonu a ratou. E hoa ma, te wahi e tutuki ai te whakapono ko te rangi. Mehemea he tino nui to tatou whakapono, whakaakona etahi atu ki te whakapono, kia whiwhi hoa ai tatou ki te rangi, kei haere mokemoke tatou. Ina ta Horomona i waiho iho ai ki muri nei, "Ta tetahi he rui, heoi e tapiritia mai ana, ta tetahi he kaiponu i te mea tika, a rawa kore noa iho. Te wairua ohaoha ka momona, te tangata e whakamakuku ana ka whakamakukuria ano ia." (Whakatauki 11, 24, 25). Maranga e te iwi, ka tata te po e kore ai te tangata e ahei te mahi! Maranga! Maranga! maranga ra ki runga! "Kui, kui, whitiwhitiora!"

TE MANA O INGARANGI.

I te karauantanga o te kuini ka hoatu kia ia tetahi Paipera, me te ki atu ano o te Atipihopa o Kanatipere, "Ina te mea nui atu i te ao katoa ka hoatu nei kia koe." A mehemea ki te ui tetahi tangata ki te kuini

i te mea i rahi ai a Ingarangi, tera ia e whakahoki mai "Ko te Paipera." I to hakari a nga tangata o Kihipane hei whakanunga mo te taenga mai o te Kawana ki to ratou kainga, he nui nga tangata i tu ki te whaikorero. I puta nga korero mo te nui me te ka' a o Ingarangi. I taua hakari te kapene o tetahi manauao me ona apiba, me te Kanara hoki o nga hoia katoa o Niu Tireni. I te whaikorero a te Kawana, ara a Rore Renewhare (Ranfurlly) i penei etahi ona kupu, "He nui nga kupu i puta mo nga hoia, mo nga kaupuke whawhai, me te moni, hei whakanui i te mana o Ingarangi. Otiira kei te hoki whakamuri aku whakaaro mo tetahi tangata (ko te kuini taua tangata) i ina, mehe mea ko te aha te mea nana i hapai te Ingirihī ki runga rawa. Ko tana whakahoki peto tenei "Ko te Paipera." He tika ano, na nga mahi, mahi whenua, mahi taonga, na reira i piki ai te mana o Ingarangi, otiira ehara i enei anake i nui ai to tatou mana, ehari hoki i te mea ma enei anake e tuturu tonu ai to tatou mana i runga i nga mana katoa, engari ma te pono, ma te tika, ma te whakapono, ma te tapu, tapiritia atu ki enei ko te aroha ki to tatou kuini hei whakapawera i nga toto o te Ingirihī, ma tenei ra e pumau tonu ai te nui, te rahi o to tatou mana i te ao katoa."

Kaore te kawana i wehi ki te whakaputa i tona whakaaro mo to Whakapono. I rereke te nuinga o te rangatira Maori Pau katoa atu te nuinga o ratou whakaaro mo te korero whenua, me nga korero Paremete. Kaore au i te whakaparabaho ki enei korero, engari ko te taha ki te wairua i te tuatahi, ara kia penei te tutira : (1) Wairua, (2) tinana, (3) hinengaro. Ko te tangata i te tuatahi hei muri noa atu te whenua i hangaia te whenua mo te tangata, ehara i te mea ko te tangata i hangaia mo te whenua. Ehara hoki i te mea, na te he o nga ture whenua i ngaro haere ai tenei iwi te Maori, engari na te kuare ki nga ture o te oranga mo te tinana. No tenei ahiahi ano i korero ai maua ko tetahi rangatira Maori. Mohio atu ia ki nga korero Paremete, engari ko te taha whakapono, e ki ana ia he mohio ia ki nga Karaipiture, ki te whakapono, na reira e kore e nui ona whakaaro mo era mea. Nona matua te whakapono iho a tae mai kia ia. He tangata whakapono ranei taua tangata he tangata tinihanga ranei. Mehe mea he tangata whakapono e kore pea e pera ona kupu. Kia mohio tatou eku hoa,

ko te whakapono ehara i te mohio ki nga Karaipiture, ki nga himene, ki nga inoi ranei, engari ko te tahuritanga o te ngakau i runga i te mamae mo nga hara, ki te Atua marunga atu i a Te Karaiti. Kia matau hoki tatou e kore tatou e ora i te Whakapono o tatou matua. Heoi ano te mea e tau iho ki runga i a tatou ko o ratou hara anake. Kei te mana tonu nga kupu a te Karaiti i mea ra ia "Engari matua rapua te rangatiratanga o Te Atua, me ana mea tika ; a ka tapiritia mai enei mea katoa ma koutou," (Matiu 6.33) ara nga mea hei oranga mo te tinana. Ki te nuinga o te tangata ko nga mea mo te tinana i te tuatahi, a hei muri atu pea ko nga mea mo te wairua, kore noa ranei. I mabe noa te tangata ! i te he ki te takahi i nga kupu tapu a te Atua !

REWETI T. KOHERE.

"PIPI WHARAUROA."

E nga iwi e nga hapu, he whakamahara tenei i a koutou ki nga tikanga mo ta tatou pepa.

Ka kotahi tau tuturu menga marama e rua, ta tatou manu e rere haere ana. Kaore i te whakaritea he utu tuturu mona, engari kei te waiho noa iho ma te aroha o te tangata e tuku mai tana i hiahia ai. Kati He tau hou tenei. He karanga atu tenei ki a koutou katoa, katoa, ki a mahara mai ki ta tatou manu. Ahako he iti, a he rahi ranei, tukuna mai, kia momona ake ai ta tatou mokai. Kanui to matou hiahia kia waiho ma nga iwi, ma nga hapu katoa o nga motu e rua nei tenei taonga e tiaki. Kua puta te whakaaro inainei ki a whakanuia ake ta tatou pepa. Ki te maha mai nga kakano, ka maha ai hoki nga wharangi o te pepa nei.

E te iwi, kua huri te tau o ta tatou pepa. Kati! Kei wareware mai ki tenei taonga a te iwi. Kei te tokomaha rawa nga tangata e kite ana, engari na te pohehe pea ki nga tikanga e ora ai te pepa, i kore ai e tuku kakano mai.

E whakamihī ana te Pipi-Wharauroa ki nga tangata o te whare korakia i Wairau mo ta ratou kohikohi i tukuna mai nei hei oranga mo ta ratou mokai, ara £1 4s 6d. Kia ora. Kapa! ta koutou tikanga. Kia mahara hoki etahi kainga ki tenei tikanga pai e ora ai ta tatou manu.

TE AO KATOA.

I te tienga o te Kawana ki Turanga nana i hoatu nga tohu metara (medals) ki nga tamariki o nga kura katoo o taua takiwa. Kotahi te tumaiti Maori na te Kawana ra ano i whakapiri te tohu ki tona poho. I pakipaki te mano o te tangata ki tana tamaiti. Tona ingoa ko Tawera Taipiba, no te Muriwai.

I te pakarutanga o nga tereina ki Rakaia ora tonu atu te turi o nga taringa o tetaha tangata. Ka rima ona tau ka pa ona taringa, otira i te ohounga pea i te kaha rawa o te tutukitanga o nga tereina ora tonu atu. He tino rongoa kaha tenei, engari kua e whakamatauria e te tangata.

I te whawhai reehi poti a nga kareti nunui atu i te ao nei ara a Kamureti raua ko Okiwhata, mate ana a Okiwhata. Katahi ano a Okiwhata ka mate o nga tau e iwa. O nga reehitanga o mua tao mai ki tenei tau ka 32 nga putanga o Okiwhata ka 23 o Kamureti.

I te whakaputanga a te Kawana i a Hone Toia ratou ko ona hoa ki waho o te wharehe rehere, e mea ana nga nupepa Pakeha, i ki a Hone Toia, mehemea ana ia i mohio ki te kino o te whareherehere kua tarona ia i a ia. Aata!

Kua oti i etahi Tiamani tetahi mihini hei whakaahua i roto o te puku o te tangata, kia mohiotia ai nga mate. Whaoria ai taua mihini ki roto o te waha, katahi ka tukua iho he paipa ma te korokoro. Koia nei ano tetahi o nga " mihini whakamiharo " kua panuitia ake ra. Ta te Pakeha pai!

I mate te mea (mayor) o tetahi taona i Amerika, a nehua ana. Otira i te korenga he tiwhikete hei whakaatu i tona matenga katahi ka habua ano te tinana. Kitea ana i tapukea oratia taua tangata. I mohiotia ai ko te pakarutanga o te karaihe o te tau-poki o te kawhena, me te ngaunga hoki a ona niho i roto o te kawhena.

I tukia tetahi wahine e te tia i Tokaanu, Taupo. E kii ana e kore ia e ora. Tona ingoa ko Mrs Teko. He taru pea te tia ki tera kainga!

Kei te riri tonu nga Marikena me nga tangata o Piripaina, engari kanui te mate o nga Piripaina. Ko era moutere ko Piripaina i riro i a Amerika, no te Paniora, i te mutunga o ta raua kakari. Ko nga Piripaini i awhina i a Amerika, otira inaianei kei te momotu Kawinatangi ke ratou mo ratou, kaore ratou e whakaae ki te mana o Amerika. Ko tenei iwi he ahua rite ki nga

Tiamanani, ko o ratou moutere e tata ana hoki ki Haina.

Ko te korero tuutahi kua oti i te mihini panga korero, i te mea kahore kau he waea, kua panuitia ki roto ki te " Times," te tino nupepa o Ingarangi. I tukua mai taua korero e tetahi mihini i te whenua o te Wiwi, whakawhiti mai i te moana. ka hopukia atu e te mihini i Ingarangi. Ka kino te haere a te Pakeha!

E mea ana etahi Pakeha he he te hoatu nui o te penihana ma nga kaumatua Maori. No te mea, kaore rawa e nui ana nga mea e hiahiaitia ana e nga kaumatua Maori; a tetahi ko te nuinga o nga penihana a nga kaumatua Maori e tangohia ana e a ratou tamariki mokopuna. He tika tenei korero. E nga kumatua kei hoatu rawa tetahi hikipene o koutou oranga, ma nga tamariki, kei mutu te hoatu e te Kawinatanga. He kaha nga tamariki ki te mea oranga mo ratou; kua e whakaakona ki te mangere.

Kei Niu Tirenii nei te upoko o Te Ope Whakaora, ara te Harawehiana. Kua tino kaumatua rawa taua tangata. He haramai ia ki te whakahuere i nga mahi a tona ope. He tangata rongonui tenei. Nana i timata Te Ope Whakaora, a koia e karangatia ana ko " Jianara " Puutu. Naumai e koro!

Kei te whawhai a Hamoa. E toru nga manua o reira, nana i pupuhi te pa o nga Maori. E rua nga kingi o taua motu, ko Marietoa, me Mataawha, he tauwhainga tonu ta raua mahi. Ko Marietoa te mea e paingia ana e nga Pakeha, ko Mataawha he takahi ture noa iho tana mahi.

R. T. M. K.

Maehe 31, 1899.

NGA KAKANO MA TA TATOU MANU,

	£	s.	d.
Te Rau Students	0	9	0
Rev. H. Huata	0	5	0
Te Aniwanuiwa Tatana	0	5	0
Mr H. V. Gully	0	5	0
Rawei, Taumarere	0	5	0
Ra o te Aranga, Kohikohi i te whare karakia i Wairau	1	4	6
Mrs Duckworth	0	10	0
Hemi Matenga	1	0	0
Mr F. A. Bamford	0	5	0
Mrs Taylor, Wanganui	0	10	0
Rev. F. H. Spencer	0	5	0

Bond, Finney & Co., Printer Nelson